

Пирог Г. В., Соболева Є. С. Психологічні особливості зв'язку образу політиків з Я-концепцією особистості. *Психологія в контексті сучасних досліджень проблем розвитку особистості* : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 13-14 грудня 2019 р.). Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2019. С. 75-78.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗВ'ЯЗКУ ОБРАЗУ ПОЛІТИКІВ З Я-КОНЦЕПЦІЄЮ ОСОБИСТОСТІ

Пирог Г. В.

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри психології розвитку та консультування*

Соболева Є. С.

*магістрантка кафедри психології розвитку та консультування
Житомирського державного університету імені Івана Франка
м. Житомир, Україна*

Різноманітні аспекти проблеми формування образу політичного лідера в суспільній свідомості неодноразово досліджувались як українськими, так і зарубіжними вченими. В більшості сучасних досліджень основна увага приділяється соціокультурним факторам, що впливають на електоральну поведінку громадян у результаті поширення в масовій свідомості певного образу конкретного політичного діяча. Результати теоретичних і прикладних досліджень з цієї проблематики сьогодні успішно застосовуються для аналізу образів політиків, однак питання впливу власне психологічних факторів на сприймання та формування образу політика у свідомості громадян залишається недостатньо вивченим. До таких факторів можна

віднести Я-концепцію особистості, через призму якої відбувається сприймання інформації про політичного діяча, її інтерпретація та формування його цілісного образу.

Проблеми дослідження Я-концепції у своїх роботах розглядали такі вчені, як М. І. Боришевський, А. І. Захарова, І. С. Кон, К. Роджерс, В. В. Столін, Л. П. Чепіга та ін. До психологічних аспектів політичної свідомості зверталися у своїх працях А. А. Борисенков [2], Е. В. Єгорова-Гантман, Г. Г. Дилигенский, Д. В. Ольшанський, О. Б. Шестопап та ін. Особливості сприймання та формування політичних образів вивчали О. Ю. Бандурович [1], М. Д. Замська, А. Л. Зверев, Н. В. Козловська, Г. В. Пирог [4; 5], А. Г. Стегній та ін.

Метою даного дослідження було виявлення особливостей зв'язку конструктів Я-концепції з конструктами образу політика у свідомості осіб раннього дорослого віку. Для досягнення поставленої мети було емпірично досліджено позитивні та негативні уявлення жінок і чоловіків раннього дорослого віку про себе, образи реальних політиків (чотири сучасних українських політики, одна з яких жінка) у їхній свідомості, а також проаналізовано наявність зв'язку конструктів Я-концепції та політичних образів. З метою реалізації завдань дослідження було використано авторську анкету, метод вільного асоціативного експерименту [3] та факторний аналіз. Вибірку дослідження склали 70 досліджуваних від 20 до 28 років, з них 35 представників жіночої статі та 35 – чоловічої.

Результати анкетування, категоріального та факторного аналізу показали, що основу Я-концепції жінок складають два фактори. Перший з них охоплює комунікативні та вольові якості, другий – діяльність та темперамент. Основу Я-концепції досліджуваних чоловіків також складають два

фактори, в основі першого з них – інтелект і темперамент, другого – моральні якості. Такі результати свідчать про те, що жінки та чоловіки вважають значимими для себе різні характеристики, і Я-концепції обох статей мають розбіжності.

Результати асоціативного експерименту, категоріального та факторного аналізу показали, що у жінок в образах реальних політиків переважають два фактори. Перший з них складається з суб'єктивного ставлення, очікувань від політиків і оцінки характеристик їхнього темпераменту, другий – з оцінок їхньої комунікації з іншими людьми. У чоловіків образи реальних політиків складаються з інших факторів. Перший включає оцінки комунікативних, вольових і діяльнісних характеристик, другий – моральні якості та суб'єктивні оцінки досліджуваних.

Порівняння факторно-семантичних полів Я-концепції та образу політиків показало, що спільними категоріями Я-концепції та образу політиків у жінок є комунікативна сфера та темперамент, а у чоловіків – моральні якості.

Отже, результати зіставлення Я-концепції досліджуваних та образів політиків у їхній свідомості продемонстрували:

- жінки та чоловіки мають відмінності у Я-концепції: чоловіки схильні оцінювати себе з точки зору темпераменту, інтелектуальних та моральних якостей, а жінки – комунікативних, вольових, діяльнісних та темпераментних характеристик;
- образ політика у свідомості жінок складається із суб'єктивних очікувань, комунікативних та темпераментних характеристик;
- образ політика у свідомості чоловіків складається із комунікативних, вольових і діяльнісних характеристик, а також моральних якостей і суб'єктивних оцінок досліджуваних.

Таким чином, образ політика у свідомості жінок і чоловіків раннього дорослого віку частково пов'язаний з уявленнями досліджуваних про себе, їхні індивідуальні особливості впливають на сприймання та формування образу політичного діяча.

Література:

1. Бандурович О. Образ лидера: представления и предпочтения жителей Украины. *СОЦИС*. 2004. № 3. С. 38-48.
2. Борисенков А. А. Особенности политического сознания. *Философия и культура*. 2013. № 1. С. 104-107.
3. Горошко Е. И. Интегративная модель свободного ассоциативного эксперимента. Харьков, 2001. 320 с.
4. Пирог Г. В. Особливості політичної свідомості мешканців севастопольського регіону. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Психологічні науки»*. 2015. Випуск 3. С. 135-141.
5. Пирог Г. В., Шмиглюк О. Г. Особливості сприймання росіян українцями та поляками. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. 2019. Випуск 3. С. 144-151.